

საქართველოს საგარეო-პოლიტიკური ფუნქციების შესახებ

ყველა ერს, ისევე როგორც თითქმის ყველა ადამიანს, გადაჭარბებული წარმოდგენა აქვს საკუთარ თავზე. ცხადია, გამონაკლისი არც ქართველები ვართ. თუმცა ჩვენი ისტორიაც ტყუპის ცალივით წააგავს სხვა მცირე და საშუალო სახელმწიფოების ისტორიას, მეცნიერულად დასაბუთებულ ფაქტებს ჩვენც მათსავით ხშირად ლამაზ ლეგენდებს ვამჯობინებთ, ანუ საკუთარ უნიკალურობას ადვილად ვიჯერებთ. ამ მითებს ხშირად თავად ისტორიკოსები ქმნიან, განსაკუთრებით ისინი, ვინც თავისი შრომებით პოლიტიკური მიზნების მიღწევას ცდილობენ – ძველი მემატრიანეებიდან დაწყებული თანამედროვე პატრიოტებამდე. მათ შორებში ხშირად შეხვედები პიროვნებების კრიტიკას (როგორც წესი, უარყოფითად ფასდებიან ხელისუფლებისათვის ბრძოლაში წაგებული ადამიანები), მაგრამ თითქმის არასოდეს არ ამტყუნებენ ერსა და ქვეყანას, განსხვავებით ბიბლიისაგან, რომელიც არა მხოლოდ წმინდა წერილია, არამედ ყველაზე გრანდიოზული ისტორიული ნაშრომიც, სადაც ყველაზე მეტად თავად ებრაელები არიან გაკიცხულნი და დადანაშაულებულნი ისრაელის პრობლემებსა და უბედურებებში. თავად უფალი წყევლის იერუსალიმს ორგულობისათვის და სჯის ისრაელელებს დაუმორჩილებლობისათვის. უფალი აფრთხილებს თავის რჩეულებს, წინასწარმეტყველებს: არ აყვეთ ხალხის სურვილს და არ შეგეშინდეთ აკეთოთ ის, რისაც მათ ეშინიათ (ისაია, 8. 11-15). საქართველოს ისტორია კი ქვეყნის ყველა პრობლემებში მეზობლებსა და მომხდურებს, ანუ სხვა ხალხებს ადანაშაულებს. თუმცა ამასვე აკეთებენ სხვა ქვეყნების ისტორიკოსებიც. ჩვენი ამბიციების მიუხედავად, საქართველოს ისტორია ხომ მსოფლიო ისტორიის განუყოფელი და ბუნებრივი ნაწილია და იგივე კანონზომიერებებით ვითარდება, რაც სხვა ერებისა. ეტყობა ისტორიას უწინარესად ამღზრდელობით-დიდაქტიკური ფუნქცია ჰქონდა და ამტომაც ქმნიდა პატრიოტულ სტერეოტიპებს. მაგრამ დღეს ისტორიკოსებისაგან ცხოვრება პირუთვნელ და რეალურ ანალიზს მოითხოვს, ვინაიდან სტერეოტიპულ აზროვნებაზე დამყარებული დასკვნები ვერ იქნება მეცნიერული და საპროგნოზოდ არ გამოდგება. სტერეოტიპები და პროპაგან-

დისტული კლიშეებიც თავის როლს ასრულებენ, აუცილებელნი არიან საზოგადოების მობილიზაციისათვის კონკრეტული ამოცანის გადასაწყვეტად, მაგრამ ეს უფრო საჯარო პოლიტიკოსების საქმეა, ვიდრე ისტორიკოსებისა და პოლიტოლოგების. ზოგიერთი ისტორიკოსის მიერ ქართველების გაუთავებელი ხოტბა-დიდება, ყველაფერში სხვა ერების გამტყუნება იწვევს საკუთარი შესაძლებლობების გადაფასებას, ისტორიული ფაქტების არასწორ ახსნას, ობიექტური პოლიტიკური ანალიზის გაკეთების უუნარობას, თუ გნებავთ ერთგვარ ეროვნული ნარცისიზმსა და საკუთარი თავით ტკობას.

ცრუ სტერეოტიპებით აზროვნება ცხადია, არსებული ვითარების სიღრმისეულ ანალიზს აძნელებს. ამიტომაცაა, რომ საქართველოს მოსახლეობა ასე ადვილად ჰყვება საპროტესტო აგიტაციას, არარეალური მოთხოვნებით გამოდის ქუჩაში. ვცადოთ, რამოდენიმე განსაკუთრებით საზიანო ცრუ სტერეოტიპის დამსხვრევა.

უწინარესად, ეს არის მითი კეთილ მეფეზე, მესიაზე, მეორე დავით აღმაშენებელზე, რომელიც მოვა და გადაარჩენს საქართველოს. ან ყოველ შემთხვევაში, ძელზე მაინც გასვამს მობეზრებულ პოლიტიკოსებს. დიდი მეფისა და წმინდანის სურათი საქართველოს პარლამენტის ბიუროს ოთახსაც კი ამშვენებს. მაგრამ ეს აბსოლუტურად ფუჭი იმედია. ჭეშმარიტება კი ისაა, რომ კაცობრიობის ისტორიას ქმნიან იმპერიები, ზესახელმწიფოები და არა მცირე ერები და სახელმწიფოები, როგორც დღეს საქართველოა. დიდი დავითი, ისრაელის მეფე და ძველი აღქმის წანასწარმეტყველი, სწორედ მაშინ მართავდა ქვეყანას, როდესაც ისრაელი ახლო აღმოსავლური იმპერია იყო და სირიაც კი მის შემადგენლობაში შედიოდა [1, 191] ასევე, დავითისა და თამარის დროს საქართველო კავკასიური იმპერია იყო და ყველა დანარჩენი ზასახელმწიფო, კერძოდ სპარსეთი, თურქეთი და ბიზანტია (მოსკოვის რუსეთი მაშინ საერთოდ არ არსებობდა) იმ დროისათვის დასუსტებული იყო. შესაბამისად, დავითის საქართველო ყველაზე კონკურენტუნარიანი სახელმწიფო აღმოჩნდა ახლო აღმოსავლეთში. ეს პერიოდები ისრაელისთვისაც და საქართველოსათვისაც დაახლოებით ერთ საუკუნეს გაგრძელდა და „ოქროს ხანის“ სახელით შევიდა ამ ქვეყნების ისტორიაში. სწორედ იმპერიულმა პერიოდმა გამოიწვია ქართული კულტურის არნახული აყვავება და მოუვლინა მსოფლიოს შოთა რუსთაველის გენია. მაშინ შეიქმნა ქართული ინტელიგენციის ის ფენა, რომელიც დროდადრო, გაჭირვების ჟამს თითქმის ქრება, მაგრამ სათანადო პირობების შექმნისას უმაღვე ახალი ენერგიით აღორძინდება და დღესაც გაღვიძე-

ბას ელოდება. იმპერიებს განსაკუთრებული ფუნქციები გააჩნიათ, რომელიც მეოცე საუკუნის ანტიიმპერიალისტიურმა განწყობებმა მიჩქმალეს და მათგან ნამდვილი „მტრის სახე“ შექმნეს, ხაზს უსვამდნენ რა მხოლოდ იმპერიების დაპყრობით პოლიტიკას. სინამდვილეში იმპერია მართვად ტერიტორიაზე ამყარებდა მშვიდობას, ქმნიდა ერთიან სამართლებრივ, ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და კულტურულ სივრცეს, რომელიც საზოგადოების არნახულ განვითარებას უწყობდა ხელს. იმპერიაშემქმნელი ხალხები იმპერიის ტერიტორიაზე შეგროვილ სახსრებს იყენებდნენ კულტურისა და მეცნიერების განსავითარებლადაც. იქმნებოდა პროფესიონალი ინტელიგენცია, ანუ გონებრივი და შემოქმედებითი შრომით დაკავებული ადამიანების წრე, რომლებიც თავის მხრივ არნახულ ბიძგს აძლევდნენ კულტურისა და მეცნიერების განვითარებას. იმპერია იყო ცივილიზაციის შესაქმნელად და საარსებოდ, მის შესანარჩუნებლად აუცილებელი სახელმწიფოებრივი მოწყობის ფორმა. სწორედ, ამიტომ ქმნიან მსოფლიოს ისტორიას იმპერიები და არა მცირე სახელმწიფოები. მაგრამ მცირე სახელმწიფოებსაც გააჩნიათ თავისი ფუნქციები, მათ შორის საგარეო, რომელიც ძალზედ მნიშვნელოვანია თანამედროვე მსოფლიო წესრიგის შესაქმნელად. ვინაიდან იმპერიას ჩვენ თავად ვეღარ შევქმნით, სხვა ცივილიზაციაში უნდა დავიმკვიდროთ ადგილი. რუსული ცივილიზაცია თავად გადასარჩენია, ხოლო მუსლიმურ, ჩინურ, ინდურ და ლათინურ ცივილიზაციებში ჩვენ ვერ შევალთ. გამოდის, რომ ჩვენი არჩევანი დასავლეთზე პრაქტიკულად იძულებითია, ვინაიდან ალტერნატივა, ანუ სხვა არჩევანი საქართველოს უბრალოდ არ გააჩნია: ან დროზე დაიკავებს ქვეყანა ლირსეულ ადგილს ამ ცივილიზაციაში, ან ქართული ინტელიგენცია ისევ დიდი ხნით გაუჩინარდება საერთაშორისო ასპარეზიდან, ისევ რუსული სამყაროს ნაწილად იქცევა. ამიტომაც დავითი რომ დღეს გაჩენილიყო, დიდი ხანია ან აფხაზეთში მოკლავდნენ, ან ცხინვალში, ან თბილისში. ან სხვა ქვეყანაში გაიხიზნებოდა სტალინით და იქიდან მართავდა მსოფლიოს. ვინაიდან დღეს საქართველოს ზესახელმწიფოს აღდგენისათვის საკმარისი არც პოლიტიკური, არც ეკონომიკური და რაც მთავარია არც ადამიანური რესურსი არ გააჩნია. ისევე, როგორც რუსეთს აღარ გააჩნია ადამიანური რესურსი დამოუკიდებელი ცივილიზაციის შესაქმნელად.

მიუხედავად შეზღუდული რესურსებისა, საკუთარი შესაძლებლობების და საგარეო ფუნქციების სწორი გააზრების შემთხვევაში რეგიონის ლიდერობა საქართველოს დღესაც შეუძლია. უწინარესად, დასავლური ტიპის დემოკრატიის გავრცელების სფეროში.

რასაც ქვეყანა მოდერნიზაციისა და ვესტერნიზაციის გზით თანდათან აკეთებს კიდევ. ანუ თუ რეგიონალური ლიდერის პრეტენზია გვაქვს, ამის გაკეთება მხოლოდ დასავლეთის დახმარებითაა შესაძლებელი, ამისათვის კი კავკასიაში დასავლური ფასეულობების, ანუ დემოკრატიის გავრცელების ფორპოსტი უნდა გავხდეთ. ამიტომაც ხელისუფლების მიერ არჩეული ეს გზა სწორი და პრაქტიკულად უალტერნატივოა, მაგრამ ხალხს ამის გაგება უჭირს. უფრო სწორედ, მას ეჭვი ეპარება ხელისუფლების კურსის უალტერნატივობაში. თუმცა ერთადერთი ალტერნატივა დღეს საქართველოსათვის ისევ რუსეთის ფაქტობრივ პროვინციად გადაქცევაა. ეს კი ახალგაზრდა თაობისათვის უკვე აბსოლუტურად მიუღებელია და საბოლოოდ მისი საუკეთესო, აქტიური ნაწილის ფიზიკურ განადგურებას, ანუ საქართველოს გადაშენებას გამოიწვევს. ამიტომ ადამიანებს სწორი და ამომწურავი პასუხები უნდა გაეცეთ ამ ეჭვების განსაფანტავად. მთავარია მოსახლეობამ კარგად გაიგოს, რითი სჯობს დასავლური არჩევანი რუსულს და რა გველის, არჩევანი რომ ისევ შევცვალოთ.

მეორე მითია – პრეზიდენტის შეუზღუდავ ძალაუფლებაზე. ხალხი ყველაფერს პრეზიდენტისაგან ითხოვს და მასვე აბრალებს ყველაფერს. სინამდვილეში პრეზიდენტები, ისევე როგორც მეფეები, თავის გადანყვეტილებებში შეზღუდულები არიან სახელმწიფო და ჯგუფური ინტერესებით, ასევე პიროვნული ურთიერთობებით. თუმცა შევარდნაძეს და ჟვანიას როგორც პოლიტიკურ მეტოქეებს ერთმანეთი სძულდათ, მაგრამ ერთ გუნდად იყვნენ შეკრულები, ერთმანეთი სჭირდებოდათ, რაც ედუარდ შევარდნაძის ხელისუფლებიდან გადაყენებამ და ზურაბ ჟვანიას სიკვდილმაც კი ვერ შეცვალა, ისე მისტირის ყოფილი პრეზიდენტი ყოფილ პრემიერს. ხოლო ისრაელის უდიდესმა მეფემ დავით წინასწარმეტყველმა შეუზღუდავი ძალაუფლების მიუხედავად, სახელმწიფო ინტერესების გამო, სიცოცხლეში ვერ დასაჯა მისი ნების წინააღმდეგ მოქმედი ურჩი მაღალჩინოსნები და პოლიტიკური მოწინააღმდეგეები, ამიტომაც მან ეს საქმე სოლომონს, შვილს გადააბარა (მე-3 მეფეთა, 2. 5-9). როდესაც პრეზიდენტისაგან რაიმე საკითხის გადანყვეტას ვითხოვთ, ისიც უნდა გავითვალისწინოთ, რომ ის ყველაფრის შემძლე როდია და, თუნდაც, კონსტიტუციითაა შეზღუდული. არაფერი რომ ვთქვათ პირად პოლიტიკურ ვალდებულებებზე, რომელთა შესახებ შეიძლება არც არაფერი ვიცოდეთ და არც ვალდებულები ვართ ანგარიში გავუწიოთ მათ.

მესამე და ყველაზე უფრო საშიში მითია, თითქოს ქვეყნის დამოუკიდებლობა სრულ თავისუფლებას ნიშნავდეს, თითქოს დამოუკიდებელ ქვეყანას შეუძლია მხოლოდ საკუთარი სურვილით განსაზღვროს საგარეო პოლიტიკა და თითქოს ყველა სხვა ქვეყანა ვალდებულია პატივი მიაგოს მის სუვერენიტეტსა და შესაბამისად მის მიერ მიღებულ ყველა გადაწყვეტილებებს. პოლიტიკური განცხადებების დონეზე ეს მართლაც ასეა, მაგრამ ჩვენ შევეცდებით დავამტკიცოთ, რომ ილიასეული სიტყვების „ჩვენი თავი ჩვენვე უნდა გვეყუდნეს“ ბუკვალური და პრიმიტიული გაგება, თითქოს სახელმწიფო თავისუფალი ყველა თავის ქმედებაში და პასუხს არ აგებს სხვა სახელმწიფოთა წინაშე, დამანგრეველია სახელმწიფოსათვის და განუხორციელებელ იმედებს უსახავს ადამიანებს.

სინამდვილე კი ბევრად უფრო მკაცრია: ყველა ქვეყანამ თავისი საგარეო პოლიტიკა უნდა აწარმოოს არა მხოლოდ საკუთარი ინტერესების, არამედ სხვა ერების კანონიერი ინტერესების გათვალისწინებითაც. წინამძღუდე შემთხვევაში მისი დამოუკიდებლობა და არსებობა საფრთხის წინაშე დადგება. მხოლოდ ის სახელმწიფოები რჩებიან დიდი ხნის მანძილზე პოლიტიკურ რუქაზე, ვისი არსებობა საჭიროა არა მხოლოდ თავისი მოსახლეობისათვის, არამედ სხვა სახელმწიფოებისათვის, უწინარესად ზესახელმწიფოებისა და უშუალო მეზობლებისათვის. უცოდინარ ადამიანს ჰგონია, რომ დამოუკიდებლობა საკუთარი თავის სრული ბატონ-პატრონობა და თავისუფლებაა, ხოლო დამოუკიდებელი ქვეყნის პრეზიდენტობა კი შეუზღუდავ ძალაუფლებას ნიშნავს. არც ერთია სწორი და არც მეორე. მითუმეტეს, რომ ეს პირდაპირ განერილია, როგორც ეროვნულ კონსტიტუციებში, ასევე საერთაშორისო სამართალშიც: ქვეყნის უმნიშვნელოვანესი საგარეო ფუნქცია საერთაშორისო ხელშეკრულებების დაცვა და საერთაშორისო ვალდებულებების შესრულება, მათ შორის მრავალეროვნულ სამშვიდობო ძალებში მონაწილეობაა [2, 216]. ქვეყნების სამხედრო კავშირებად და ბლოკებად გაერთიანება, ზესახელმწიფოთა მიერ გაჩაღებულ ომებში მონაწილეობა მუდამ იყო მცირე და საშუალო ქვეყნების ხვედრი და დღესაც მსოფლიო პოლიტიკა კოლექტიური უსაფრთხოების პრინციპებზეა აგებული, ხოლო მოკავშირეთა ინტერესების ღალატი ყოველთვის მკაცრად ისჯება. ვინაიდან ძლიერი მფარველისა თუ მოკავშირეებისაგან მიტოვებული ქვეყანა მალევე ნყვეტს თავის არსებობას. ჯერ კიდევ ბიბლიიდან, მამამთავარი აბრაამის დროიდან არის ცნობილი დაპირისპირებული სამხედრო კავშირები ოთხ და ხუთ მეფეს შორის (და-

ბად. 14. 1-3). ასეთი კავშირებია თანამედროვე სამხედრო ბლოკების წინაპრები. გაერთიანებული ევროპა იმით განსხვავდება წარსულის იმპერიებისაგან და თუნდაც საბჭოური და რუსული სამხედრო ბლოკებისაგან, რომ რამოდენიმე თანაბარი ძალის პოლიტიკური სუბიექტის გარშემოა გაერთიანებული (გერმანია, საფრანგეთი, დიდი ბრიტანეთი), რაც გამორიცხავს რომელიმეს ეროვნული ინტერესების დიქტატს მთელი გაერთიანებისათვის. ამიტომაცაა ევროპა ნამდვილი კავშირი, ხოლო რუსეთი – ძველმოდური იმპერია და ამიტომაც ვერ იქცა დსთ ევროკავშირად: ევრაზიაში რუსეთის ძალის სხვა სახელმწიფო უბრალოდ არ არსებობს და რუსეთის ჰეგემონია გარდაუვალია, რაც დსთ-ს უბრალო ფორმალობად აქცევს. ესეც ძალიან მნიშვნელოვანი არგუმენტია საქართველოს დასავლური არჩევანის სასარგებლოდ: თუკი სუვერენიტეტის ნაწილს თავად დავუთმობთ ევროპის ზეეროვნულ სტრუქტურებს, დანარჩენ ნაწილს მაინც შევინარჩუნებთ. თუკი რუსეთს დავუთმეთ ჩვენი სუვერენიტეტის ნაწილი, სანამ ბოლომდე არ წაგვართმევს, არ მოგვეშვება. ვინაიდან ევროპას გააჩნია ეროვნული ინტერესების დასაბალანსებელი მექანიზმები, რუსეთს კი არა. მაგრამ ცივილიზაციურ არჩევანს დაცვა სჭირდება და საკმაოდ სერიოზულ მსხვერპლსაც მოითხოვს: იმპერიები მათი შემადგენლობიდან გასვლას ღალატად აფასებენ და ანგარიშწორებისათვის მხოლოდ შესაბამის დროს ელიან. მოღალატეებად მიგვიჩნიეს სპარსელებმა, როდესაც მათ შევაქციეთ თავი და რუსეთის მფარველობაში შევედით. ალა-მაჰმად ხანმა თბილისი ააოხრა, საპასუხოდ რუსეთმა საქართველოს ანექსია მოახდინა და ომი გამოუცხადა სპარსეთს და მთლიანად წაართვა კავკასია. მოღალატეებად მიგვიჩნიეს რუსებმა, როდესაც დამოუკიდებლობა გამოვაცხადეთ როგორც 1918, ასევე 1991 წელს. პირველ შემთხვევაში რუსეთმა ისევ მთელი საქართველოს ანექსია მოახდინა, ამჯერად კი აფხაზეთის და ცხინვალის რეგიონისა. თუკი ამერიკასაც ვუღალატებთ, ის უბრალოდ აღიარებს აფხაზეთისა და სამხრეთ-ოსეთის დამოუკიდებლობას და საბოლოოდ დაშლის საქართველოს. რასაც რუსებმა ოცი წელი მოანდომეს და საბოლოოდ მაინც ვერ გადაწყვიტეს, ვაშინგტონი ერთ დღეში მოახერხებს. ამიტომაც თუ შევედით დასავლეთთან კავშირში, იქვე უნდა დავრჩეთ. საკუთარი ისტორია გვასწავლის, რომ მფარველების ნამდაუნუმ ცელა დამღუპველია ქვეყნისათვის. სამართლიანობა მოითხოვს ვაღიაროთ, რომ სპარსეთიდან მაშინ გამოვედით, როდესაც ის დასუსტდა, ვეღარ უზრუნველყოფდა საქართველოს უსაფრთხოებას და ქვეყანას ახალი ძლიერი მფარველი ესაჭიროებოდა. ასევე მოხდა რუსეთიდან გამოყო-

ფაც: ორივე შემთხვევაში თავად რუსეთის იმპერია დაიშალა და მხოლოდ მას შემდგომ გამოეყო მას საქართველო. ცხადია, მაშინვე დაიწყო ახალი მფარველის ძიება, ვინაიდან პოლიტიკოსებმა კარგად იცნან, რომ დამოუკიდებლად, ძლიერი საერთაშორისო დახმარების გარეშე საგარეოპოლიტიკური ორიენტაციის შეცვლა შეუძლებელია. დღეს აშშ მსოფლიოს უძლიერესი ქვეყანაა, ხოლო დასავლეთს ტოლფასი კონკურენტი ცივილიზაცია ჯერ არ გააჩნია. ასეთ პირობებში პოლიტიკური ორიენტაციის შეცვლა უბრალო ახირება და პოლიტიკური ავანტიურაა, რისთვისაც შეიძლება ქვეყანა ისე დაისაჯოს, რომ საერთოდ გაქრეს პოლიტიკური რუქიდან. უნდა გვახსოვდეს, რომ პირველად აფხაზეთის სამთავრო ერთმორწმუნე ბიზანტიელებმა დასავლეთ საქართველოს ლაზიკის ანუ ეგრისის სამეფოს ჯერ კიდევ VI საუკუნის დასასრულს ჩამოაშორეს ლაზების სპარსელებთან ფარული კონტაქტების გამო. ლაზების სამეფო გააუქმეს, ლაზეთიცა და აფხაზეთიც პროვინციების სტატუსით პირდაპირ დაუმორჩილეს კონსტანტინოპოლს [3]. ამდენად, დღეს ისტორია უბრალოდ მეორდება და წარსულის გაკვეთილები უნდა გავიხსენოთ.

მეოთხე დასანგრევი მითია, თითქოს პოლიტიკაში მთავარია იყო მართალი და მაშინ გაიმარჯვებ. პოლიტიკაში, ისევე როგორც ზოგადად ცხოვრებაში, როგორც წესი იმარჯვებს არა მართალი, არამედ ის, ვინც ადამიანების დიდ ნაწილს დაარწმუნებს მათი ინტერესების თანხვედრაში, ანუ დააინტერესებს მათ საკუთარ გამარჯვებაში. ხოლო გამარჯვების შემდეგ კი, შეძლებისდაგვარად, არ გაუცრუებს თავის მომხრეებს იმედებს და შეძლებს იმ ბენჯის ხიდზე გასვლას, რასაც ახალი მოვალეობების აღსრულება და ძველი ვალდებულებების შესრულება მოითხოვს. ამიტომაც არის ასეთი რთული ხელისუფლებაში დიდი ხნით დამკვიდრება. ვინაიდან პოლიტიკაში, ისევე როგორც ცხოვრებაში სიმართლე ბევრი არსებობს და სრული ჭეშმარიტება მხოლოდ უფალმა უწყის. ცხოვრებაში კი ჭეშმარიტებად გამარჯვებული აზრი მიიჩნევა. ისიც მანამდე, სანამ არ გაძლიერდება ოპოზიციური შეხედულების მხარდაჭერა და არ გაიმარჯვებს მისი საწინააღმდეგო აზრი და ა.შ. საბოლოოდ საბაზრო, ანუ თავისუფალი კონკურენციის პრინციპების შესაბამისად უპერსპექტივო შეხედულებები ქრება ასპარეზიდან და რჩება მხოლოდ კონკურენტუნარიანი შეხედულებები და აზრები, რაც მათ ჭეშმარიტებაზე თუ არა, არსებობის უფლებაზე მაინც მეტყველებს. სწორედ, ასე გაქრა პოლიტიკიდან პრორუსული ძალები, ხოლო ოპოზიციამ სამთავრობო პროამერიკულ კურსს ვერაფერი დაუპი-

რისპირა. ამიტომაც არის ის წაგებული. რეალური პოლიტიკური ოპოზიციის დრო მოვა მხოლოდ მაშინ, როდესაც საქართველო ევროსაბჭოში შევა და პოლიტიკური ძალები ერთმანეთს დაუპირისპირდებიან ზომიერებისა და რადიკალიზმის კუთხით, მემარჯვენეობისა და მემარცხენეობის მცირედ განსხვავებული პოზიციებიდან, პროამერიკულობისა და ევროპოცენტრიზმის ნიშნით და არა სასისოცხლო ცივილიზაციური არჩევანის გამო. მაშინვე შესუსტდება პროამერიკულ ძალთა პოზიციებიც. მათი გამარჯვება, მათი მომავალი დამარცხების საწინდარი გახდება. მაგრამ ეს მოხდება არა დღეს, როდესაც მათი დამარცხება რუსეთის გამარჯვებას ნიშნავს და ე.ი. საქართველოს დამარცხებაცაა, არამედ მაშინ, როდესაც მათ ჩანაცვლებას ასეთი საბედისწერო შედეგი აღარ მოყვება, ან სააკაშვილის გუნდს რომელიმე სხვა იგივე პოლიტიკური ორიენტაციის გუნდი ჩაანაცვლებს.

ისტორიული კანონზომიერებაა ისიც, რომ საბოლოო ჯამში ყველა გამარჯვებული იდეოლოგია და მისი მატარებელი კონკრეტული პოლიტიკური ძალა განწირულია დამარცხებისათვის, ვინაიდან მისი გამარჯვების პირველი დღიდან ყველა დანარჩენი პოლიტიკური ძალა ცდილობს მის დამარცხებას. არა მხოლოდ შურის გამო, არამედ საკუთარი თვითგადარჩენის ინსტიქტიდან გამომდინარე, ვინაიდან თუკი კონკურენტუნარიანი გარემო გაქრა და გამარჯვებული ძალა უკონკურენტოდ დარჩება, ის დროთა განმავლობაში ჩაყლაპავს ყველა დანარჩენ პოლიტიკურ ძალას. ჩვენი აზრით, ეს პოლიტიკის ძირითადი კანონია, ვინაიდან პოლიტიკაში ასახავს ცოცხალი ბუნების ძირითად კანონებს: ცოცხალი ოგანიზმების მრავალსახეობისა და არსებობისათვის ბრძოლაში მათი ბუნებრივი გადარჩევის კანონებს. ანუ ითვალისწინებს პოლიტიკური სუბიექტების მრავალსახეობასა და მათ კონკურენციას, როგორც მათი განვითარებისა და საბოლოოდ არსებობის აუცილებელ პირობას. სწორედ ეს კანონზომიერება, რომელსაც პირობითად შეიძლება ეწოდოს ბაბილონის გოდოლის პრინციპი, გამორიცხავს ერთპოლუსიანი მსოფლიოს, ისევე, როგორც ერთპარტიული სახელმწიფოს გრძელვადიან არსებობას, ვინაიდან ასეთ შემთხვევაში აღარ იარსებებს კონკურენციის გარემო, შეჩერდება განვითარება, დაიწყება რეგრესი და საბოლოო ჯამში კაცობრიობა შეიძლება გადაშენდეს. ვინაიდან ერთმა ცივილიზაციამ შეიძლება ადეკვატური პასუხი ვერ გასცეს რომელიმე სერიოზულ გამონვევას და მთელი კაცობრიობა ამას ემსხვერპლოს. იმიტომაც არის დღეს ყველა ცივილიზაცია ანტიამერიკულად განწყობილი, რომ ერთპოლუსიანი სამყარო დროზე და-

უბრუნდეს ჩვეულ რამოდენიმეპოლუსიან მდგომარეობას, რასაც კაცობრიობისა და ცივილიზაციების თვითგადარჩენის ინსტიქტი კარნახობს. ცხადია, ამას ბევრი სახელმწიფო გაუთვითცნობიერებლად სჩადის, საკუთარი კონკრეტული პოლიტიკური ინტერესებისა და არა რალაც ზოგადი მათთვის უცნობი ზოგადსაკაცობრიო პრინციპების გამო, მაგრამ შედეგი მაინც იგივეა: ცივილიზაციური დაპირისპირება, ისევე როგორც ბრძოლა არსებობისათვის არასოდეს არ შეწყდება და ამოსავალი წერტილი ჩვენი პოლიტიკური პროგნოზებისათვის ეს უნდა იყოს [4, 33-48]. აქედან გამომდინარე, უახლოეს მომავალში ჩვენ მშვიდობა არ გვინერია, სანამ რუსეთი არ მიიღებს გადაწყვეტილებას, თავად რომელი ცივილიზაციის მხარეზე დადგეს - დასავლური თუ ჩინური. ვინაიდან თავად რუსეთი დამოუკიდებელ ცივილიზაციად უკვე ველარ განიხილება, უწინარესად, შეზღუდული ადამიანური კაპიტალის გამო. თუკი რუსეთმა დასავლური არჩევანი გააკეთა, ამერიკასთან მისი დაპირისპირება შეწყდება და საქართველოსათვის მდგომარეობა შემსუბუქდება. თუკი არჩევანი ჩინური იქნება, ან მუსლიმანურ სამყაროზე ორიენტირებული, დაპირისპირება შეიძლება უფრო გამწვავდეს კიდევ. მაგრამ დღეს ასეთი პროგნოზის გაკეთება ჭირს, მითუმეტეს, რომ თავად რუსეთისათვის ამ არჩევანის აუცილებლობა ჯერ არც დამდგარა: ჩინეთი აშშ-თან შედარებით მაინც სუსტი ცივილიზაციაა და თანაბარ კონკურენტად დღეს არ განიხილება, თუმცა მომავალში მდგომარეობა შეიძლება სწრაფად შეიცვალოს. განსხვავებით საქართველოსაგან, რომელიც უკვე დიდი ხანია იძულებული შეიქმნა არჩევანი გაეკეთებინა რუსეთსა და დასავლეთს შორის. ხოლო ვინაიდან რუსულ-ამერიკული კონფრონტაციის შესუსტება უახლოეს მომავალში მოსალოდნელი არ არის, სწორედ ამ რეალობით უნდა იხელმძღვანელოს საქართველომ საგარეო კურსის გატარებისას. ამ კურსის მკვეთრი ცვლილების ობიექტური საფუძველი არ არსებობს და ამიტომაც ასეთ ცვლილებას ქვეყანა ვერ გაუძლებს.

ამავე დროს, მხოლოდ ძლიერი პარტნიორი და მფარველი ცხადია პატარა ქვეყნის ყველა პრობლემას ვერ მოაგვარებს. თუმცა პატარა ერის ამოცანაა დააინტერესოს დიდი ერი და დაარწმუნოს ის, რომ მათი ინტერესები სრულიად ემთხვევა ერთმანეთს. ამისათვის ის, როგორც მინიმუმ, კარგად უნდა აცნობიერებდეს საკუთარ ეროვნული ინტერესს, რაც არც ისე ადვილია და ხშირ შემთხვევაში პირდაპირ ეწინააღმდეგება საზოგადოებაში გავრცელებულ ფსევდოპატრიოტულ ლოზუნგებს. მაგალითად საქარათველოდან არაქართველების გასახლება, რასაც არც თუ ისე შორეულ წარსულში

ზოგიერთი ქართველი ნაციონალისტი ქადაგებდა, სინამდვილეში დამლუპველია საქართველოსათვის, ვინაიდან ქვეყნის ადამიანური კაპიტალი არასოდეს განისაზღვრება მხოლოდ ეროვნული ნიშნით. ერეკლე მეფემ ომი გამოუცხადა ერევნის და შუშას სახანოებს იმისათვის, რომ იქ გადასახლდნენ მისი ქვეშევრდომი თათრები. მან დაარბია და გაძარცვა ერევანიცა და შუშაც, უკან ჩამოასახლა თავისი მოქალაქეები და ისევ საქართველოს ბიუჯეტის შევსება, ანუ ერეკლეს ხაზინისათვის გადასახადის გადახდა დაავალა მათ [5, 37].

საქმე ისაა, რომ ადამიანი საზოგადოებრივი არსებაა, ანუ ცხოვრება შეუძლია მხოლოდ საზოგადოებაში, საზოგადოებაში კი თითქმის ყველაფერი იზომება ფულით: ადამიანის შრომის ფასი, მისი ვალდებულებები საზოგადოების წინაშე (გადასახადების გადახდა) და საზოგადოების ვალდებულებები მის წინაშე (სოციალური დაცვა). შესაბამისად ცალკეული ადამიანის, როგორც პიროვნების ადგილი საზოგადოებაში განისაზღვრება იმით, რამდენად სჭირდება ის სხვას. საჭიროება და მოთხოვნადობა კი ჩვეულებრივ გამოიხატება სწორედ ფულით. ესეც თავისებური ბაზარია, რომელიც ადგენს ადამიანის ღირებულებას: რისი შეთავაზება შეუძლია მას სხვა ადამიანებისათვის, რაშიც ისინი ფულს გადაუხდიან. ამიტომაც ფასდება პროფესიონალიზმი, რომ ის ადვილად იყიდება: საზოგადოებას სჭირდება ფერმერი, მუშა, ხელოსანი, პოლიციელი, ექიმი და ა.შ. ამიტომაც უხდებიან მათ ხელფასს და ისინი სათანადო ადგილს იკავებენ საზოგადოებრივ იერარქიაში. ეკონომიკა დიდი ხანია იცნობს ადამიანური კაპიტალის ცნებას, რაც ჩვენში ნაკლებად გამოიყენება, მაგრამ სინამდვილეში ყველაზე მნიშვნელოვან ეკონომიკურ რესურსს შეადგენს, ბევრად მეტს, ვიდრე თუნდაც ნავთობი და გაზია.

ჯერ კიდევ XVII საუკუნეში ინგლისური კლასიკური პოლიტიკონომიის ფუძემდებელმა უილიამ პეტიმ სცადა ადამიანის საზოგადოებრივი ღირებულების ფულადი შეფასება. ამისათვის, მან უძრავი ქონების შეფასების კლასიკური სქემა გამოიყენა, რომლის მიხედვით უძრავი ქონების ფასი მისგან მიღებული წლიური შემოსავლის გაოცმაგებულ რაოდენობას შეადგენს. ადამიანის შემოსავლად მისი ხელფასი იყო მიჩნეული და ამ მეთოდით იმდროინდელი ინგლისის მთელი მოსახლეობის ფულადი ღირებულება 520 მლნ. გირვანქა სტერლინგად შეფასდა, ხოლო თითოეული ინგლისელის ფასი შესაბამისად 80 გირვანქა სტერლინგად განისაზღვრა. ამ მეთოდით მოზარდის ფასი უფროსი ადამიანის ფასის ნახევარს შეადგენდა, ხოლო ერთი მეზღვაურის ფასი სამი გლეხის ფასს უდრიდა. [6] ასე დაიწყო ადამიანური კაპიტალის მეცნიერული შეფასება და დღეს სამართლიანადაა

მიჩნეული, რომ ადამიანური კაპიტალი ქვეყნის უმნიშვნელოვანესი რესურსია, ბევრად უფრო ღირებული, ვიდრე ბუნებრივი თუ სხვა მატერიალური რესურსი. თანამედროვე განმარტებით ქვეყნის ადამიანური კაპიტალი ეს თითოეული ადამიანის ცოდნის, უნარჩვევებისა და მოტივაციების მარაგია, ხოლო მასში განხორციელებული ინვესტიციები შეიძლება იყოს განათლება, პროფესიული გამოცდილების გაზიარება, ჯანდაცვა, გეოგრაფიული მობილურობა, ინფორმაციის მისაწვდომობის გაზრდა. ნობელის პრემიის ლაურეატის თეოდორ შულცის გამოთვლით, აშშ-ს და სხვა განვითარებული ქვეყნების ყველაზე დიდი სიმდიდრე სწორედ ადამიანური კაპიტალი და მასში განხორციელებული ინვესტიციებია, ხოლო ნობელის პრემიის მეორე ლაურეატის ჰენრი ბეკერის მონაცემებით უმაღლეს განათლებაზე განეული ხარჯების უკუგება ადამიანისათვის მთელი ცხოვრების მანძილზე 12-14%-იანი ყოველწლიური მოგების ტოლფასია. [7]

როგორც ცალკეული ადამიანის, ასევე შესაძლებელია გაიზომოს ადამიანთა კოლექტივის, ან საზოგადოებრივი ინსტიტუტის ან თავად სახელმწიფოს ფასიც. ეკონომიკურად ეს დიდი ხანია კეთდება და ყველაზე განზოგადოებულად სახელმწიფოს სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა გამოისახება ერთ სულ მოსახლეზე გამოიმუშავებული შიდა ერთობლივი პროდუქტის რაოდენობით. მაგრამ როგორც ცალკეული ადამიანის, ასევე სახელმწიფოს ადგილი საერთაშორისო იერარქიაში არ იზომება მხოლოდ ეკონომიკური მაჩვენებლებით და ის, ზოგადად, განპირობებულია სახელმწიფოს საჭიროებით სხვა სახელმწიფოებისათვის, იმით, თუ რაში სჭირდება მისი არსებობა არა მარტო საკუთარ მოქალაქეებს, არამედ საერთაშორისო თანამეგობრობას. ეს შეიძლება იყოს ეკონომიკური ინტერესი, შეიძლება პოლიტიკური, შეიძლება რელიგიური, შეიძლება ეკოლოგიური, შეიძლება ცივილიზაციური და ა.შ. მაგრამ ასეთი ინტერესის გარეშე სახელმწიფო განწირულია გაქრობაზე. ევროპაში რამოდენიმე საუკუნის წინ არსებულ ასეულობით სახელმწიფოდან დღეს სულ სამ ათეულამდეა დარჩენილი, ხოლო მთელს მსოფლიოში მათი რაოდენობა ორ ასეულს ძლივს აღწევს. მაშინ, როდესაც მხოლოდ რუსეთში ასეულობით სხვადასხვა ხალხი ცხოვრობს. მაგრამ მათი სახელმწიფოებრიობა კაცობრიობას არ სჭირდება შეზღუდული ადამიანური, ბუნებრივი, გეოგრაფიული, ეკონომიკური თუ პოლიტიკური რესურსის გამო. ქვეყანა კი ან უნდა აწარმოებდეს ჭარბ პროდუქტს სხვა სახელმწიფოებზე გასაყიდად და რეგიონალური ან მსოფლიო მასშტაბში შრომის განაწილებაში იყოს ჩაბმული, ან ბუნებრივი წიაღისეულით და ენერგორესურსებით ვაჭრობდეს, ან

სამხედრო-სტრატეგიული მნიშვნელობა ჰქონდეს, ან სატრანზიტო ფუნქცია გააჩნდეს და ა.შ. მხოლოდ ამ შემთხვევაში ხდება ქვეყანა საერთაშორისო პოლიტიკის აქტიური სუბიექტი რეგიონის ან მთელი მსოფლიოს მასშტაბით. ხოლო თუკი არავის არფერში სჭირდება, როგორც სახელმწიფო შენს ფუნქციასა და როლს კარგავ და მსოფლიო ასპარეზს ჩამოსცილდება. ასე დაკარგეს საუკუნეების მანძილზე სახელმწიფოებრიობა ებრაელებმა და სომხებმა, თუმცა მათ დიასპორების სახით მაინც გადაირჩინეს თავი და მრავალი საუკუნის შემდეგ, როდესაც ასეთი ქვეყნების არსებობა ისევ დასჭირდათ დიდ სახელმწიფოებს, კვლავ შესძლეს საკუთარი სახელმწიფოების აღდგენა. ებრაელების სახელმწიფო საჭირო გახდა პალესტინაში არაბების შესაკავებლად, ხოლო სომხების – კავკასიაში რუსების გასაბატონებლად. ცხადია, ეს ძალზედ გაუბრალოებული სქემაა, ნამდვილი ისტორია ბევრად უფრო რთული და მრავალფეროვანია. თუმცა ეს სქემა გამოგვადგება არგუმენტად იმის დასამტკიცებლად, რომ როგორც ცალკეული ადამიანი საჭირო უნდა იყოს სხვა ადამიანებისათვის საზოგადოებაში საკუთარი ადგილი რომ დაიმკვიდროს, ასევე სახელმწიფოც საჭირო უნდა იყოს სხვა სახელმწიფოებისათვისაც, საერთაშორისო პოლიტიკურ რუქაზე რომ იარსებოს. ამასთან სტაბილური სახელმწიფოს შესაქმნელად აუცილებელია, რომ სახელმწიფო საჭირო იყოს მთელი რეგიონისათვის და არა რომელიმე ერთი დიდი სახელმწიფოსათვის. ანუ სახელმწიფოს უნდა გააჩნდეს გამოკვეთილი საერთაშორისო ფუნქცია და არა უბრალოდ რომელიმე ძლიერ მეზობელს სჭირდებოდეს თავისი მიზნების განსახორციელებლად. მხოლოდ მაშინ არის მისი ფასი საერთაშორისო ბაზარზე მყარი და სტაბილური, მხოლოდ მაშინ იქცევა ის ნამდვილ სახელმწიფოდ. ამიტომაც არა აქვთ პოლიტიკური მომავალი ფსევდოსახელმწიფოებს კვიპროსის თურქულ რესპუბლიკას, ყარაბახს, დნესტრისპირეთს, აფხაზეთსა და ე.წ. სამხრეთ ოსეთს იმის მიუხედავად, აღიარა თუ არა ისინი დამოუკიდებელ ქვეყნებად მფარველმა ქვეყანამ. ეს ვრცელი განმარტება დაგვჭირდა იმის გამო, რომ ილიასეული გამოთქმა „ჩვენი თავი ჩვენვე უნდა გვეყუდნოს“ არ მივიჩნიოთ ჩვენი საგარეოპოლიტიკური თვითკმარობის დასტურად, ყველასაგან დამოუკიდებელი პოლიტიკის გატარებისადმი მონოდებად. მცირე ერის კულტურის, ტრადიციებისა და თვითმყოფადობის შენარჩუნების აუცილებლობა არ უნდა გამოვიყენოთ დიდი სახელმწიფოების პოლიტიკური ინტერესებისაგან გასამიჯნავად, ვინაიდან მაშინ ყველაფერს დავკარგავთ. კარგად უნდა გვახსოვდეს, რომ არა ერთი საუკუნის განმავლობაში საქართვე-

ლო სპარსეთის გავლენის ქვეშ იმყოფებოდა, რაზეც კოლხეთის მაგალითზე ჯერ კიდევ ჰეროდოტე წერდა [8]. საკუთარი დამოუკიდებლობით ბრავირება ისეთივე სიბეცეა, როგორც ამ დამოუკიდებლობაზე უარის თქმა. მეტიც, დღეს ანტიამერიკული განწყობების დანერგვა ამ სიტყვებით სპეკულაცია ან პატრიოტულ სამოსში გახვეული პოლიტიკური სიბეცეა ან უბრალოდ რუსეთის გავლენის სფეროში დაბრუნებისაკენ შენიღბული მოწოდებაა, როდესაც მიუმხრობლობის ლოზუნგი სინამდვილეში გამოიყენება რევანშისათვის, ანუ საგარეოპოლიტიკური ორიენტაციის შებრუნებისათვის. თუმცა თავისთავად, არც რუსეთთან გამუდმებული კონფრონტაციაა სახელმწიფოსათვის სასარგებლო. მაგრამ როდესაც ერთი იმპერიის გავლენის სფეროდან გასვლა გვსურს, უნდა გვახსოვდეს, რომ ეს მხოლოდ მისი კონკურენტი იმპერიის დახმარებითაა შესაძლებელი. რომისაგან თავის დაღწევა ანტიკურ ხანაში მხოლოდ სპარსეთის მეშვეობით იყო შესაძლებელი. სპარსეთისაგან თავის დაღწევა შუა საუკუნეებში მხოლოდ ბიზანტიისა ან თურქეთის დახმარებით იყო შესაძლებელი. თურქეთისა და სპარსეთისაგან თავის დაღწევა მხოლოდ რუსეთის მხარდაჭერით გახდა შესაძლებელი და დღესაც რუსეთისაგან თავის დაღწევა მხოლოდ დასავლეთისა და აშშ-ს მეშვეობითაა შესაძლებელი. რუსეთმა ამისათვის ისევე დაგვსაჯა, როგორც თავის დროზე ალა-მაჰმად ხანმა. როგორც ვნახეთ, ერთმორწმუნეობა იმპერიული ინტერესების წინაშე უკან იხევს. ამიტომაც საქართველომ საკუთარი თავის დახსნაზე უნდა იფიქროს, ეს კი საერთაშორისო იზოლაციის შემთხვევაში შეუძლებელია. ყველა სახელმწიფოს სჭირდება პარტნიორი, ისეთ გიგანტსაც კი, როგორც ამერიკის შეერთებული შტატებია. აშშ-ც კი დამოკიდებულია სხვა სახელმწიფოებზე და უნდა გაითვალისწინოს მათი ინტერესები. დამოუკიდებელ ცივილიზაციას ადამიანური კაპიტალის შეზღუდულობის გამო რუსეთი კი არა, ამერიკაც ვერ ქმნის და ამისათვის მას ევროპა ესაჭიროება. საქართველოსი რა გაგვეკვირვებია, უზარმაზარ თურქეთსაც კი ისე ინანილებდნენ ევროპული ზესახელმწიფოები, რომ არც თურქებსა და არც ოტომანების იმპერიაში შემავალ სხვა ხალხებს არაფერს ეკითხებოდნენ. ყირიმის ომის დროს ევროპამ გადანყვიტა თურქეთის იმპერიის შენარჩუნება და მიაღწია კიდევ ამას. პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ იგივე სახელმწიფოებმა გადანყვიტეს თურქეთის დაშლა და ასეც გაკეთდა. დასავლეთი რომ გავანანყენოთ, საქართველოც აღარ იარსებებს – სანამ დასავლეთმა არ სცნო აფხაზეთი და ე.წ. სამხრეთ ოსეთი, საქართველო რუსეთის ოკუპაციის მიუხედავად ერთიანია. თუკი დასავლეთმა ცნო სა-

ქართველოს დანაწევრება, ეს განაჩენი საბოლოო იქნება. ამიტომაც ჩვენ გაგვიადვილდება რეალური პოლიტიკის გატარება, თუკი კარგად გავაცნობიერებთ, თუ რა არის საქართველოს ფასი, მისი საგარეოპოლიტიკური დანიშნულება, ანუ ფუნქცია. რატომ არიან დაინტერესებული ამ დანიშნულებაში სხვა სახელმწიფოები და შესაბამისად, რატომ არიან მზად გარკვეული საფასური გაიღონ ამ ფუნქციით სარგებლობაში და დახმარება გაუწიონ საქართველოს.

პირველი, რაც შეიძლება სამხრეთ კავკასიის გეოპოლიტიკურ მნიშვნელობაზე ითქვას, ეს არის მისი სასაზღვრო ფუნქცია ძველი სამყაროს ცივილიზაციებსა და ველურ ტომებს შორის. ანუ საქართველო იყო ძველი ცივილიზაციების უკანასკნელი ციტადელი, რომლის ჩრდილოეთით სახელმწიფოებრივი ცხოვრება აღარ არსებობდა. სწორედ კავკასიის მთების ჩაკეტვა ჩრდილოეთიდან მომავალი ველური ტომებისათვის იყო სამხრეთ კავკასიის და საქართველოს პირველი ცივილიზაციური ფუნქცია, რაც კარგად არის ასახული ალექსანდრე მაკედონელისადმი მიძღვნილ ზეპირ გადმოცემებში და საისტორიო ლიტერატურაში. საუბარია კავკასიის მთების ჩაკეტვაზე დარიალსა და დარუბანდში. ამ მონაცემების უფრო მითოლოგიური, ვიდრე მეცნიერული ხასიათის გამო (ლეონტი მროველის ცნობების მიუხედავად ალექსანდრე მაკედონელის ჩამოსვლა სამხრეთ კავკასიაში სხვა წყაროებით არ დასტურდება), ჩვენ დავეყრდნობით შემდგომი პერიოდის რომაელი და ბერძენი ისტორიკოსების შრომებს.

როგორც ბერძენი ისტორიკოსი პროკოფი კესარიელი აღნიშნავს, „ლაზები (დასავლეთ საქართველოს სამეფოს ლაზიკის მკვიდრნი -ვ. რ.) თავდაპირველად კოლხიდის ქვეყანაში მოსახლეობდნენ და რომაელთა ქვეშემრდომნი იყვნენ, ხოლო არც ხარკს იხდიდნენ და არც სხვა რამეში ემორჩილებოდნენ მათ გარდა იმისა, რომ როდესაც მათ მეფე მოუკვდებოდათ, რომაელთა მეფე უგზავნიდა სამეფო ტახტის მემკვიდრეს ძალაუფლების სიმბოლოს. ის ზედმინევნით იცავდა თავის ქვეშევრდომებთან ერთად ამ ქვეყნის საზღვრებს, რათა მტრულად განწყობილი ჰუნნები, მათი (ლაზების) მოსაზღვრე კავკასიის მთიდან ლაზიკაზე გამოვლით რომაელთა მიწაში არ შემოჭრილიყვნენ“ [9, 43]. ანუ საქართველოს პირველი გეოპოლიტიკური ფუნქცია იყო მდიდარი ცივილიზებული სამხრეთის დაცვა ველურთა შემოსევებისაგან, რასაც ქართველები და რეგიონის სხვა მაცხოვრებლები მეტ-ნაკლები წარმატებით აღწევდნენ თავს საუკუნეების მანძილზე. სწორედ ძველი ცივილიზაციების მიერ შექმნილი ერთიანი სამხედრო-პოლიტიკური, ეკონომიკური და

სამართლებრივი სივრცის, ანუ იმპერიის დაცვა და უსაფრთხოების უზრუნველყოფა ევალეზოდათ პროტოქართულ სახელმწიფოებს. შესაბამისად იმპერიები, თავის მხრივ, უზრუნველყოფდნენ თავად ამ სახელმწიფოთა უსაფრთხოებასაც და ცივილიზაციის სიკეთეებს აზიარებდნენ მათ. ურთიერთობა, როგორც წესი ორმხრივად სასარგებლო იყო, ვინაიდან პერიფერიაზე განლაგებული მცირე სახელმწიფოები თითქმის არასოდეს რჩებოდნენ მხოლოდ ერთი იმპერიის პირისპირ და საჭიროების შემთხვევაში საკუთარი დაცვაც შეეძლოთ ან თავად, ან მაკონტროლებელი იმპერიის კონკურენტი ზესახელმწიფოს მოშველიებით. ძალთა ბალანსის დაცვა და ლავირება პოლიტიკის საბაზო ცნებები იყო ყოველთვის და ქართველებმაც მშვენივრად აითვისეს ეს ხელოვნება. სწორედ ამიტომაც არ შეიძლება საქარველო-ირანის ურთიერთობების მხოლოდ შავ ფერებში, ჩაგრულისა და მჩაგვრელის, უცოდველი მსხვერპლისა და მოძალადის, მტრების ურთიერთობად წარმოდგენა. მაგრამ მეფის რუსეთისა და საბჭოთა პერიოდის მეცნიერება სწორედ ამ სტერეოტიპს ნერგავდა ქართველებში. ისევე, როგორ დღეს არაფერი კარგის დანახვა აღარ სურთ არც ქართველებსა და არც რუსებს ერთმანეთში, თუმცა ისინი სულაც არ არიან ბუნებრივი მტრები, არამედ კონკრეტულ ისტორიულ გარემოებათა გამო დაპირისპირებულები აღმოჩნდნენ. სწორედ ამ დაპირისპირების მიზეზების დადგენაში დაგვეხმარება შედარებითი ანალიზი.

ჩვენ დავადგინეთ საქართველოს პირველი, სასაზღვრო-თავდაცვითი ფუნქცია. დროთა განმავლობაში გამოიკვეთა მეორე, არანაკლები მნიშვნელობის საგარეოპოლიტიკური ფუნქცია: კერძოდ დასავლეთსა და აღმოსავლეთს შორის სავაჭრო გზების უსაფრთხოების უზრუნველყოფის, ანუ სატრანზიტო ფუნქცია. მოგვიანებით, ადრეული შუა საუკუნეებიდან, თანდათან ამოქმედდა სავაჭრო გზები ჩრდილოეთსა და სამხრეთს შორის. თავიდან ესენი იყვნენ ხაზარები და ნორმანები, რომლებიც იმ დროინდელ აღმოსავლეთში რუსებად იყვნენ ცნობილები, შემდგომ კი თავად რუსი ვაჭრებიც [10]. მონღოლების ბატონობის დროს მათ მიერ შექმნილმა იმპერიამ პირველად გახადა უსაფრთხო ვაჭრობა ევროპასა და ჩინეთს შორის. ეს კიდევ ერთი მაგალითია დამკვიდრებული არაობიექტური სტერეოტიპებისა – ამ შემთხვევაში მონღოლების მხოლოდ უარყოფითი ისტორიული როლის შესახებ. საქართველოც ამ დიდ აბრეშუმის გზაზე ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სატრანზიტო ქვეყანა იყო. ამას მონშობს ცნობილი ევროპელი მოგზაურის მარკო პოლოს მიერ იმდროინდელი საქართველოს აღწერაც [11]. ეს მეორე ფუნქცია ამოი-

წერა თურქეთის მიერ კონსტანტინოპოლის დაპყრობის შემდეგ, როდესაც დიდი აბრეშუმის გზა ჩაიკეტა. ამ მოვლენამ სახელმწიფო ფუნქცია დაუკარგა საქართველოს და მის დაშლას და დასუსტებას შეუწყო ხელი. იმავდროულად, იგივე ბიზანტიის დაცემამ აიძულა ევროპელები შემოვლითი საზღვაო გზები მოეძებნათ ინდოეთში, რამაც საბოლოო ჯამში დიდი გეოგრაფიული აღმოჩენების ეპოქას მისცა დასაბამი, რაც ამერიკის აღმოჩენით დასრულდა. აი ასეა გადაჯაჭვული ერთმანეთზე ხალხების ბედი: ვინ წარმოიდგენდა, რომ ბიზანტიის დიდებასთან ერთად კარგა ხნით ჩაესვენებოდა საქართველოს ვარსკვლავიც, ხოლო ამავედროულად საფუძველი ჩაეყრებოდა ორი უდიდესი ზესახელმწიფოს – აშშ-სა და რუსეთის აღზევებას.

მანამდე კი, გამოიკვეთა საქართველოს მესამე, სამხედრო-პოლიტიკური ფუნქციაც – ისიც სატრანზიტო, მაგრამ ამჯერად სამხედრო-პოლიტიკური მიზნების განსახორციელებლად. კერძოდ საქართველო იქცა ერთგვარ პლაცდარმად, ციხე სიმაგრედ, სამხედრო ბაზად ევროპელებისა და რუსებისათვის აღმოსავლეთსა და სამხრეთით ექსპანსიისათვის. ნაპოლეონ ბონოპარტის სურვილმა შეესუსტებინა დიდი ბრიტანეთის პოზიციები აზიასა და კერძოდ ინდოეთში, აიძულა ის მოკავშირე მოეძებნა რუსეთის სახით, რათა რუსეთთან ერთად კავკასიის და სპარსეთის გავლით დაძრულიყო ინდოეთისაკენ. მან მოილაპარაკა კიდევ იმპერატორ პავლესთან, რაც ერთ-ერთი საბაბი გახდა რუსეთის მიერ საქართველოს ანექსიისათვის, ვინაიდან რუსეთს კავკასიაში სამხედრო პლაცდარმი დასჭირდა საქართველოს სახით. მანამდე რუსეთი იგივეს ცდილობდა, როდესაც პეტრე პირველმა ვახტანგ მეექვსეს სპარსეთის ერთად დალაშქრვა შესთავაზა. რუსებმა ბაქომდეც კი ჩააღნიეს, მაგრამ საბოლოოდ ლაშქრობა ჩაიშალა. ვახტანგის გეგმებიც განუხორციელებელი დარჩა. თუმცა ბევრი იმჟამინდელი ისტორიკოსის ცნობით, ვახტანგ მეექვსეს საკუთარი ძალითაც კი შეეძლო დასუსტებულ სპარსეთთან შებმა, რაც ადასტურებს საქართველოს საკმაოდ ძლიერ პოზიციებს იმ ურთულეს პერიოდშიც კი [12]. ეკატერინე მეორის დროშიც საქართველო განიხილებოდა პლაცდარმად თურქეთსა და ირანთან ბრძოლაში რუსეთის სამხრეთით ექსპანსიისათვის.

ამ ისტორიულ პარალელებს მივყავართ საქართველო-რუსეთის 2008 წლის ე.წ. „ხუთდღიან ომამდე“, თუმცა ეს სახელი არაკორექტულია, ვინაიდან რუსეთი პრაქტიკულად საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის დღიდან გამოუცხადებელ ომს აწარმოებდა საქართველოსთან. სწორედ, იგივე ფუნქცია – რუსეთის ჯარები-

სათვის პლაცდარმის შექმნა – მინიჭებული აქვთ დღეს ცხინვალის რეგიონსა და აფხაზეთს, ამიტომაც მოახდინა რუსეთმა მათი ოკუპაცია. ნავთობსადენები და გაზსადენები დღეს სამხედრო-სტრატეგიული მნიშვნელობის ობიექტებია და მათი სატრანზიტო ფუნქცია, ფაქტიურად, საქართველოს მესამე, სამხედრო-პოლიტიკური პლაცდარმის ფუნქციის განუყოფელი ნაწილია. ამავდროულად, რუსული ჯარის დაყენება რეგიონში მთელი კავკასიის რეგიონის სამხედრო კონტროლის საშუალებაა. სწორედ, ამაში უნდა ვეძებოთ რეგიონში რუსეთისა და დასავლეთის ინტერესების გადაკვეთისა და დაპირისპირების რეალური მიზეზი.

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. The Bible as history, Werner Keller, 2nd Revised Edition, Bantom books, 1982.
2. Коваленко А.И. , „Теория страны и права“, М., 1996.
3. Нодар Ломоური, История Грузии, Веб издания - Бесики Сисаური© Издательство "Саранги", Тбилиси. <http://www.georgianweb.com/history/rus/history.html>
4. Семуэл Хангтингтон, столкновение цивилизаций, журнал «Полис», 1994, №1; <http://www.politstudies.ru>.
5. Давидъ царевичъ грузинскій, Краткая история Грузии, съ предисловіемъ К.Н.Бѣгичева, Тифлис , 1893.
6. Петти В. Экономические статистические работы, М., 1940.
7. Schultz T., Investment in Human Capital, N.Y., 1971.
8. Геродот, История , В 9-ти кн., Перевод Г. А. Стратановского, кн. 1, параграф 1-4, М., 2001.
9. ბიზანტიელი ისტორიკოსი პროკოპი კესარიელი ეგრისის სამეფოს ურთიერთობების შესახებ ბიზანტიასა და სასანიდთა ირანთან (532-542 წწ.), ქართული დიპლომატიის ქრესტომატია, როინ მეტრეველის რედაქციით, თბილისი, ტ. 1., 2004.
10. Ахмед ибн Фадлан, Путешествие на Волгу , М., Изд-во АН СССР, 1939.
11. Книга Марка Поло, перевод И.П.Минаева, М., 1956.
12. Дневник осады Испагани афганами, веденный Петросом ди Саргис Гиланенц, в 1722 и 1723 годах, Параграф 79, Приложение к запискам Имп. АН., Т. XVII, № 3, М., 1870; მითითებული პარაგრაფიდან მოგვყავს ციტატა კომენტართან ერთად: „Афганцы

особенно страшились грузин, силу которых они испытали в прежние времена. Махмут сказал служившим у него грузинам: „пишите своим соотечественникам чтоб они не предпринимали враждебных вторжений в нашу землю, иначе мы всех вас перережем“. . . ციტირების კომენტარი: „Если б Вахтанг-хан сумел пользоваться обстоятельствами, то ему не трудно бы было с своими Грузинами изгнать из Персии Афган и играть ту роль, которую в последствии играл в Азии Надир-Шах. Покорители Персии страшились одного появления грузинских полчищ, силу которых они не раз испытывали у себя на родине. Вместо этого Вахтанг почти в бездействии провел лучшие годы, призывая Петра на помощь и умоляя его спасти христиан. Занятому своими делами Петру было не до Грузии; а между тем благоприятное для Вахтанга время прошло безвозвратно“. <http://www.drevlit.ru/texts/g/gilanec-text.php>

Vachtang Rcheulishvili
Political scientist

About the foreign political Functions of Georgia

Summary

In the article „Several ideas about functions of Georgian State“ by Vakhtang Rcheulishvili, a famous Georgian politic and politologist, the author on the example of Georgia brings arguments for the idea that existence of a state is conditioned not only by the necessity of ensuring vital interests of its own population but also by the fact how necessary it is for other states and how well it envisages their lawful vital interests . Alternatively, what is its function as a state in foreign affairs. The author thinks that stable states are established only when other states are interested in their existence. This concerns a big number of states and not one big state as it happened in the cases of Cyprus-a marionette republic of Turkey, Abkhazia and so called south Ossetia.

On the bases of historical analyses , the author points out several important foreign political functions of Georgia. First, this was protection of borders of great Empires (Persia, Rome, and Byzantium) from invasions of wild nomad tribes of Northern Caucasus. Second, protection of peace and

stability in the region of Caucasus in the 11-13th centuries, during establishment of Georgian Caucasian Empire. Third, giving way to economical corridor on its own territory, this meant ensuring security of trade routes from the East to West and North to South, which became impossible after taking of Constantinople by Turks. Fourth, creation of a military-political bridgehead for expansion of Western countries (Napoleon) and Russia in the direction of Southeast. This was exactly why Russia united Georgia. This is why Russia launched the war in 2008, occupied separatist regions and brought troops there.

Comparative analysis of politics implemented by the Empires taking interest in Georgia gives us a chance for better definition of Russian interests in Georgia.